

Pregó de la Festa Major d'Els Alamús 2006

Sr. Alcalde, amigues i amics d'Els Alamús,

Vull agrair l'honor que m'ha estat atorgat per tots vosaltres, i en la vostra representació per l'Alcalde, i bon amic, Josep Maria Beà, de ser convidat a pronunciar el pregó de la vostra Festa Major d'enguany. I vull remarcar que és un honor per a l'Alcalde de Lleida, per la singularitat de la invitació, i que és, igualment, un honor per a la ciutat de Lleida, a la qual represento en aquest acte, perquè suposa una manifestació d'estima entre els veïns de tots dos municipis, generada amb el pas dels temps per la nostra proximitat i les nostres relacions històriques i contemporànies.

Vull, també, felicitar la Pubilla de la Festa, Silvia Baró, les seues Dames d'Honor, Ares Mateu i Sílvia Daniela; l'Hereu, Roger Salvia, i els Cabalers Albert Ortega i Alejandro Segovia. Estic segur que representareu amb gran eficàcia la joventut d'Els Alamús, en aquests dies de festa, gaudint d'un programa on la música de les corals, el concert i les sessions de ball ompliran d'alegria els cors, tot animant a estrènyer els llaços d'amistat i bon veïnatge entre tots.

Dit això, voldria exposar algunes consideracions sobre les relacions de veïnatge entre els municipis d'Els Alamús i de Lleida, a les quals he fet referència fa un instant. Com tots sabeu, els orígens d'Els Alamús són incerts, abans de la conquesta cristiana als sarraïns d'aquesta part del territori de Catalunya. Potser el tossal d'Amoradilla, on hi havia la torre de defensa sarraïna, és un antecedent de poblament, però no n'estem segurs. Si que ho estem del poblament, o repoblament, per veïns de Lleida, excepte l'avui terme agregat de Vencilló que va ser donat als templers, després de la conquesta de la ciutat per Ramon Berenguer IV l'any 1149.

Sota la dominació sarraïna, Lleida tenia la denominació de *Larida*, com havia tingut la d'*Ilerda* en temps de la dominació romana. Els Alamús, com sabeu, apareix amb el topònim de *Alamurs* en un cens del segle XII, i s'ha debatut sobre si el seu origen era àrab o germànic. Sigui quin sigui, no hi ha dubte de la influència de marca germànica amb la dedicació de la parròquia a Sant Martí de Tours.

El vostre Sant Patró, nascut l'any 316 a Hongria, d'una família pagana i de pare militar, va prendre als 15 anys les armes, seguint la tradició familiar i el significat del seu nom, Martí, derivat de Mart, el deu de la guerra. Diu la llegenda que, en un dia d'hivern, el soldat Martí compadint-se d'un home mig mort de fred, va tallar amb la seva espasa la túnica que duia i li en va donar la meitat. Per això, Sant Martí, a més de Patró d'Els Alamús, ho és també dels soldats i dels teixidors. De països com França i Hongria i de grans ciutats com Buenos Aires. La imatge d'aquesta llegenda ha estat reproduïda en nombroses ocasions, destacant el magnífic oli d'El Greco, on es veu el soldat Martí a cavall donant la meitat de la seva túnica a un home despullat. Un quadre que, avui, cal anar a contemplar a la National Gallery de Washington.

Seguint la llegenda, Jesús s'apareix a Martí i li diu que el que ha fet a aquell pobre home, també a ell li ha fet. Això porta a Martí a deixar les armes i a consagrar-se al servei de l'Església, que vivia temps de turbulències. Va ser el fundador del primer convent de França, i va desplegar una gran activitat en la fundació de parròquies, una a cada poble que visitava, raó per la qual el seu patronatge és tant apreciat, i difós, entre els municipis rurals de tota Europa.

La parròquia d'Els Alamús era una parròquia més de la ciutat de Lleida: i els seus habitants veïns de la ciutat. Cal remarcar que des de la concessió a Lleida de la Carta de Poblament, l'any 1150, els seus habitants van tenir el privilegi de viure en una ciutat lliure, depenent directament de la Corona i, en conseqüència, no sotmesa a senyor feudal. El govern de la ciutat, des de Pere I, gaudia del privilegi de consolat i per tant era elegit pel

poble, no nomenat per l'autoritat feudal. Crec que aquesta característica fundacional, explica el caràcter, marcadament individualista i combatiu, que lleidatans i alamusins hem conservat a través dels temps, i que en més d'una oportunitat han estat motiu de diferències, especialment en el pagament dels impostos, fins a començaments del segle XVIII, dels veïns d'Els Alamús a la Paeria de Lleida, com, goso dir, era d'esperar amb personalitats tan marcades d'una i altra banda.

Jaume I és el rei que instaura a Lleida el règim de Paeria. Sent les funcions més importants la defensa del territori i l'autoritat per a la persecució de malfactors en tot el terme. En relació a l'administració de justícia en els nostres dos municipis, cal recordar que entre els segles XIV i XVIII s'aplicaven els Costums i Usatges de Catalunya, per tant el dret català, i els Costums de Lleida, és a dir, el dret local; i que es feia per l'anomenat Tribunal de Coltellades, el nom del qual deriva de coltell, ganivet, que, pel que descriuen els llibres dels crims, conservats en l'arxiu municipal de Lleida, eren els delictes freqüents. Aquest tribunal, amb seu a la Paeria, estava compost en el seu origen pel Veguer, o Regent de Cort, i dos còsols que, posteriorment, van passar a ser dos paers. Es tractava, doncs, d'una justícia de proximitat, de la qual tant se'n torna a parlar en els nostres dies, que era aplicada a tots els pobles de la jurisdicció lleidatana. Per major garantia processal, les sentències eren consultades necessàriament a un consell de deu, o més, prohoms de la ciutat. Un precedent, podríem dir, del que avui es coneix com a jurat popular.

Compartim, doncs, orígens, població, règim polític, normes jurídiques, i, malauradament, també guerres. Tant a Lleida com a Els Alamús, les guerres han provocat grans pèrdues de població, sigui per l'assetjament dels enemics, sigui per haver proveït la Corona dels homes joves que precisava per a les seves conteses bèl·liques. L'any 1177, ens diu l'historiador Josep Lladonosa, Els Alamús era poblat per una vintena de famílies. A finals del segle XV, es compten quatre fogatges, entenen per fogatge la família que pagava impostos, per tant no necessàriament les úniques que vivien en el municipi. A mitjans de segle XVI, ja en són una dotzena, entre ells el d'un Antoni Castelló, un cognom encara

present al poble. Per aquells anys, l'amenaça turca a la costa catalana obliga a una lleva de tropa en terres de Lleida que aporta 200 homes, dels quals sis d'Els Alamús. És amb la Guerra dels Segadors que patim la major sagnia. Alpicat, Albatàrrec, Bell-lloc i, també, Els Alamús queden despoblats.

No és fins a després d'una altra guerra, la de Successió, que torna a ser habitada. L'any 1707, Els Alamús tenia 7 focs o cases habitades. En l'any 1718 hom compta 13 habitants al poble. La xifra aniria creixent, a poc a poc, fins a arribar al 262 habitants a mitjans del segle següent. En aquells anys, Els Alamús és ja un poble independent de Lleida, de resultes de l'aplicació del Decret de Nova Planta que establí una ordenació del territori ben diferent a l'existent abans del canvi dinàstic. Una ordenació que multiplica el nombre de municipis, els quals passen a ser governats per batlles (*bayles* en la terminologia de l'esmentat Decret) i regidors. Càrrecs, però, no elegits sinó nomenats; als quals es tenia accés per la compra del dret a exercir-lo.

La manca de documentació d'aquells anys, que dura fins als anys quaranta del segle passat, fa difícil seguir-ne la vida quotidiana, els afers polítics, i de l'activitat econòmica, evidentment centrada en l'agricultura. Per saber-ne quelcom, cal recórrer als arxius notariais, avui conservats en diferents arxius públics, que ens il·lustren sobre qui eren els veïns d'Els Alamús durant aquells anys. Així podem saber, per escriptures notariais de finals de segle XVII, guardades a l'arxiu de Cervera, que hi són presents dos pagesos del poble de noms Joan Font i Ramon Castelló. O que, com consta en escriptures guardades en l'Arxiu Històric de Lleida, l'any 1690, Miquel Ribes comprà la casa de Joan Spígol dels Alamús per 220 lliures barcelonines. També en altres documents del segle XVIII del mateix Arxiu Històric, hi figuren, en contractes de compravenda de gra, noms com Castelló, Ribes, Jou, Font i Bellmunt, els hereus dels quals encara són presents al poble. Hi ha, per tant, una continuïtat de les famílies en els darrers tres-cents anys.

Tres-cents anys que ens han mantingut políticament separats, però en els quals hem conservat les bones relacions de veïnatge, gràcies també a les comunicacions, Lleida està unida amb Els Alamús directament per una carretera de quatre carrils; i a la gestió conjunta de projectes que ens són comuns, com la feta amb el Departament d'Agricultura per la qual s'ampliarà i s'asfaltarà el Camí dels Plans, entre Els Alamús i la Casilla del Veleta, a la Carretera N-240, amb 300 metres en el terme municipal de Lleida. També s'està realitzant el projecte de millora del Camí Vell de Lleida, entre Els Alamús i el Polígon Industrial Els Frares. Una col·laboració que s'estén en el Consorci de Transport Interurbà, que ha de millorar en la segona fase de la seva aplicació amb l'establiment d'un bitllet únic que inclourà el transport urbà de Lleida.

Però la nostra mútua col·laboració ha d'anar més lluny. Teniu al vostre abast els serveis municipals de Lleida, especialment en els seus equipaments culturals. Penseu, d'altra banda, que un dels grans projectes de la ciutat, el Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari, treballarà per la millora de l'agricultura i de la indústria alimentària de totes les comarques de Ponent, per tant, també per Els Alamús.

Hem de mantenir-nos connectats per progressar conjuntament. Sempre amb el respecte de cada identitat. Les relacions autèntiques entre pobles no han de mirar el nombre, ni la riquesa, ni les diferències, sinó respectar-los. La història, com hem vist, és capriciosa i dóna un dia a uns i als altres al dia següent la primacia. Les relacions autèntiques es fan amb les persones. Per això, aquesta relació cordial que tenim, hem de potenciar-la. Perquè podem, i jo crec que devem, fer encara moltes més coses plegats.

Amb aquest esperit de germanor acabo, desitjant-vos a tots una molt bona Festa Major.

Moltes gràcies.

Els Alamús, 11 de novembre de 2006.